

ความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์

ภายใต้สถานการณ์ระบาดไวรัส Covid-19

Readiness to Implement Online Learning Management

under the Covid-19 Pandemics

วิทิตน์ ฝักเจริญผล^{1,*}, กนิษฐา เชาว์วัฒนกุล¹, พินดา วราสุนันท์¹, กุลธิดา นกุลธรรม¹,

กิตติศอร เหล่าเหมณี², สีนีนุช สุวรรณภิชชาติ³, และ สุमित สุวรรณ¹

Witat Fakcharoenphol^{1,*}, Kanitha Chaowatthanakun¹, Pinda Varasunun¹, Kulthida Nugultham¹,

Kitisaorn Laohammanee², Sineenuch Suwannaphichat³, and Sumit Suwan¹

(วันรับบทความ : 17 เมษายน 2563/วันแก้ไขบทความ : 8 พฤษภาคม 2563/วันตอบรับบทความ : 11 พฤษภาคม 2563)

(Received Date : April 17, 2020, Revised Date : May 8, 2020, Accepted Date : May 11, 2020)

บทคัดย่อ

ภายใต้สถานการณ์ระบาดไวรัส Covid-19 ทำให้ทั่วโลกใช้มาตรการเพิ่มระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) ซึ่งในประเทศไทยได้ใช้มาตรการปิดสถานที่รวมตัวทางสังคม ซึ่งรวมถึงโรงเรียนทุกแห่งในประเทศไทย เนื่องจากสถานการณ์ระบาดยังคงอยู่ ทำให้ระบบการศึกษาต้องปรับให้การเรียนรู้ของนักเรียนไม่ขาดช่วง (OECD, 2020) การเรียนการสอนออนไลน์จึงได้ถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นทางเลือกหนึ่ง ซึ่งดูเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันที่ทุกคนช่วยกันจำกัดพื้นที่อยู่ที่พักอาศัย และด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศร่วมกับเทคโนโลยีทางการศึกษาในปัจจุบัน ทำให้หลายฝ่ายเชื่อว่าการจัดการเรียนการสอนออนไลน์สามารถทำได้ เพื่อตอบคำถามนี้ คณะผู้วิจัยจึงได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของครูในประเทศไทย ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 700 คน จากการสุ่มตามสะดวก ด้วย Google Form ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ถึงความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ รวมถึงความต้องการสนับสนุนจากโรงเรียนและรัฐบาลเพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากผลการสำรวจพบว่า ครูบางส่วนไม่พร้อมในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ และ ประเมินว่ามีนักเรียนจำนวนมากที่ไม่สามารถเข้าถึงระบบการเรียนการสอนออนไลน์ได้ (หากใช้จริง) พร้อมเรียกร้องความช่วยเหลือจากโรงเรียน และรัฐบาล ในการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ อย่างเร่งด่วน รวมถึงการจัดหาอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและอุปกรณ์สื่อสารสำหรับนักเรียนทุกคน หากจำเป็นต้องจัดการเรียนการสอนออนไลน์เมื่อเปิดภาคเรียนในวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2563 นี้

คำสำคัญ : การเรียนออนไลน์ การสอนออนไลน์ สถานการณ์ระบาดไวรัส Covid-19

* ผู้ติดต่อหลัก (Corresponding Author) E-mail: feduwtf@ku.ac.th

¹ คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

¹ Faculty of Education and Development Sciences, Kasetsart University, Kamphaeng Saen Campus

² โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา

² Kasetsart University Laboratory School Kamphaeng Saen Campus

³ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

³ Faculty of Science, Silpakorn University

Abstract

Under Covid-19 pandemic, the world implements social distancing measure. Thailand also closes all social gathering places including schools. Because the pandemic has not been stopped, the education system need to adjust to avoid learning loss (OECD, 2020). Online learning and teaching have been selected due to the current situation that people stay at home and to the current ICT infrastructure and available educational technology. Many believe that online learning is feasible and possible. To answer this question, a survey had been conducted to collect opinion from 700 Thai teachers teaching all subjects around the country using convenience sampling. The Google Form survey was distributed through online social networks. The questions aim on readiness in online learning management and on the supports needed from their schools and from the government. The results show that a sizable portion of teachers are not ready to use online teaching and they estimate that many students cannot access the online learning system. They request that schools and the government provide them with workshop on how to manage online learning as soon as possible. Also, they request the government to provide all students with high-speed internet at home and device to use to access the online learning before the next semester July 1st, 2020.

Keywords: Online Learning; Online Teaching; Covid-19

บทนำ

สถานการณ์ระบาดของไวรัส Covid-19 เป็นสถานการณ์อันตรายทั่วโลก มีคนติดเชื้อ ณ วันที่ 14 เมษายน พ.ศ.2563 เป็นจำนวนกว่าสองล้านคน และมีผู้เสียชีวิตมากกว่าหนึ่งแสนสองหมื่นคน (กรมควบคุมโรคติดต่อ, 2020) เพื่อป้องกันและลดอัตราการเพิ่มผู้ป่วย ทั่วโลกจึงรณรงค์ใช้มาตรการเพิ่มระยะห่างทางสังคม (Social distancing) (คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดีมหาวิทยาลัยมหิดล, 2020) การปิดสถานที่รวมตัวทางสังคม (“ด่วน! ชลบุรีออกประกาศเคอร์ฟิว สั่งปิดเมืองพัทยา โรงแรม-สถานประกอบการ,” 2020) รวมถึงการประกาศงดเว้นการเดินทางในพื้นที่เสี่ยงต่อการติดโรคดการรวมตัวในสถานที่สาธารณะ และขอให้ประชาชนอยู่ภายในบ้านพักอาศัยของตนเอง ตามมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 (ข้อกำหนดออกตามความในมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน 2548 (ฉบับที่ 2). 2563, เมษายน 2) เพื่อหวังลดอัตราการติดเชื้อผู้ป่วยไวรัส Covid-19 ในระหว่างที่วัคซีนกำลังถูกพัฒนาและทดสอบประสิทธิภาพ (Gartner, 2020)

โรงเรียนถือเป็นสถานที่รวมตัวทางสังคมอย่างหนึ่ง ทำให้โรงเรียนต้องเร่งปิดภาคเรียนตั้งแต่วันที่ 18 มีนาคม พ.ศ. 2563 เป็นต้นไป (“กระทรวงศึกษาธิการ สั่งปิดโรงเรียนรัฐ-เอกชน ทั่วประเทศ หนีโควิด-19,” 2020) และ ชะลอการเปิดภาคเรียนใหม่เป็นวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ.2563 (“ครม.เห็นชอบปรับเปิดภาคเรียนแรก ให้สถานศึกษาเลื่อนเปิดเทอม 1 ก.ค.,” 2020) แต่ด้วยสถานการณ์ระบาดของไวรัส Covid-19 ในปัจจุบัน ที่ยังไม่

สามารถจัดการให้หมดไปได้ ทำให้ระบบการศึกษาต้องเตรียมพร้อมและปรับตัว เพื่อให้การเรียนรู้ของนักเรียน นักศึกษาในระบบการศึกษาไม่ขาดช่วงตามสถานการณ์

การเรียนการสอนทางไกล หรือ การเรียนการสอนออนไลน์ จึงเป็นทางเลือกหนึ่ง (“สพฐ.ทำ 2 รูปแบบจัดการเรียนการสอนออนไลน์,” 2020) ที่ตอบสนองกับมาตรการเพิ่มระยะห่างทางสังคม และด้วยเทคโนโลยีในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง (Matthews & Schrum, 2003) เทคโนโลยีการสอนออนไลน์ (Breslow et al., 2013) แอปพลิเคชันทางการศึกษาต่างๆ (Chen, Sivo, Seilhamer, Sugar, & Mao, 2013) จึงทำให้ผู้บริหารหลายคนเชื่อว่าระบบการศึกษาไทยพร้อมใช้การจัดการเรียนการสอนออนไลน์แล้ว (“เตรียมสำรวจความพร้อมกรณีจัดการเรียนการสอนออนไลน์ใน รร.สังกัด กทม.,” 2020; “สพฐ.ทำ 2 รูปแบบจัดการเรียนการสอนออนไลน์,” 2020; “สุวิทย์” ดันเรียนออนไลน์ นำร่องโรงเรียนสาธิตในสังกัด 96 แห่งทั่วประเทศ,” 2020; “อาชีวะเตรียมจัดการศึกษา 4 รูปแบบ รับผิดชอบต่อ 63 ผ่านเอกสารตำรา-ทีวี-ออนไลน์-สอนสด,” 2020)

แต่ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม ที่ทำให้โครงสร้างพื้นฐาน เครื่องมืออุปกรณ์ รวมถึงทักษะในการสอนและในการเรียนรู้ ไม่ได้มีทั่วถึงทุกโรงเรียน หรือ นักเรียน นักศึกษา ทุกคน แนวคิดการแจก Tablet (“แท็บเล็ต” เพื่อการศึกษาคืนชีพ จาก ‘รัฐบาลปู’ ถึง ‘รัฐบาลบิ๊กตู่,’” 2020) หรือ อินเทอร์เน็ตฟรีชั่วคราว (“เน็ตฟรี 10GB แห่ลงทะเบียนแล้ว 1.8 ล้านเลขหมาย,” 2020) ถึงแม้จะพยายามแก้ปัญหาในด้านการเข้าถึงระบบการเรียนการสอนออนไลน์ได้ แต่การเข้าถึงเพียงเท่านั้นอาจไม่เพียงพอ หากผู้เรียนยังขาด เวลาและสถานที่ที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ ทักษะและวินัยในการเรียนด้วยตนเอง หรือ ครูที่ต้องปรับการเรียนการสอนใหม่ อยากรีบด่วน ภายใต้ระบบการจัดการเรียนรู้ที่ไม่คุ้นเคย

การวิจัยนี้จึงได้ทำการสำรวจความพร้อมของครูในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ เพื่อศึกษาความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ และ ความพร้อมของผู้เรียนออนไลน์จากครูทั่วประเทศไทย และเพื่อศึกษาความต้องการสิ่งสนับสนุนของครูจากโรงเรียนและจากรัฐบาล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของครูในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาความต้องการสิ่งสนับสนุนของครูจากโรงเรียนและจากรัฐบาลเพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร : ครูระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เจ็ดกลุ่มสาระการเรียนรู้ ในโรงเรียนสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) กรุงเทพมหานคร (กทม.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) และ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) โดยประเทศไทยมีครูประมาณ 720,000 คน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2018)

กลุ่มตัวอย่าง: กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มตามความสะดวก (Convenience Sampling) ผ่านช่องทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ต่างๆ ของคณะผู้วิจัยและเครือข่ายของคณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ซึ่งอาจทำให้กลุ่มตัวอย่างมีการกระจุกในเชิงพื้นที่ และกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยจำนวนกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ Yamane ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .05 ต้องการกลุ่มตัวอย่างจำนวนอย่างน้อย 400 คน

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบงานวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

2. เครื่องมือวิจัย

แบบสอบถามความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์จำนวน 20 ข้อ ได้ถูกสร้างขึ้นโดยมี 5 องค์ประกอบดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของครูและโรงเรียนของครู
2. ประสิทธิภาพเดิมเกี่ยวกับการเรียนและการสอนออนไลน์
3. ความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์
4. ความพร้อมเรียนออนไลน์ของนักเรียนในทัศนคติของครูผู้สอน
5. ความต้องการสนับสนุนของครูจากโรงเรียนและรัฐบาล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามนี้จัดสร้างขึ้นในระบบ Google Form และถูกเผยแพร่ผ่านช่องทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ต่างๆ ของคณะผู้วิจัย และ เครือข่ายของคณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

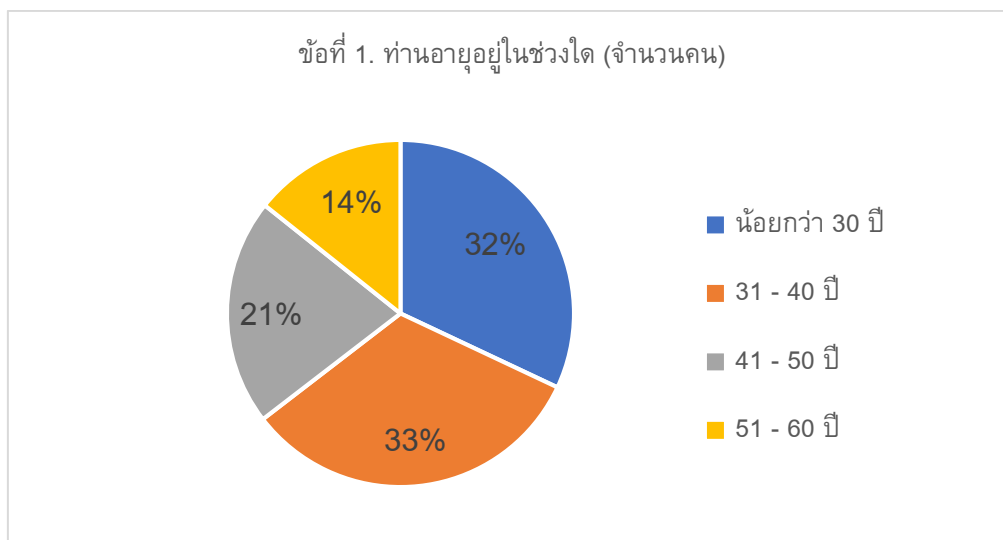
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละความถี่

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐานของครูและโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 700 คน จากโรงเรียนใน 67 จังหวัดในประเทศไทย โดยมีการกระจายตามช่วงอายุ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับชั้น สังกัดของโรงเรียน ดังแผนภูมิและตารางที่ 1 – 5

ข้อที่ 2. วิชาที่ท่านรับผิดชอบจัดการเรียนการสอน ภาคต้น ปีการศึกษา 2563 จัดอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ใดบ้าง

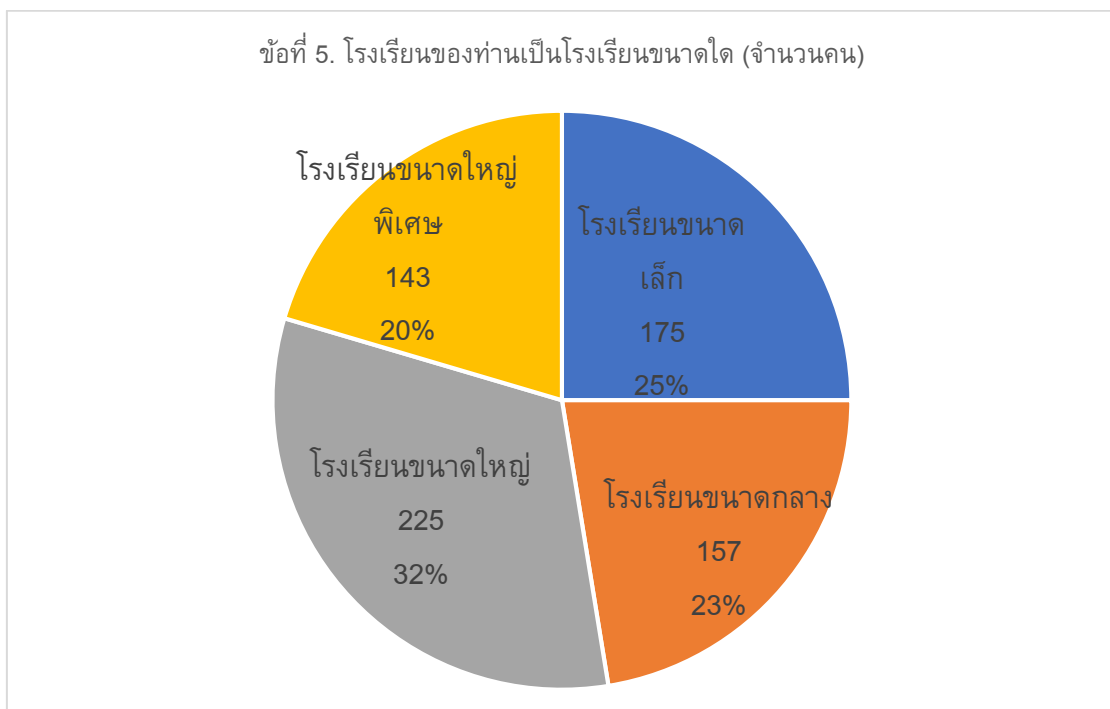
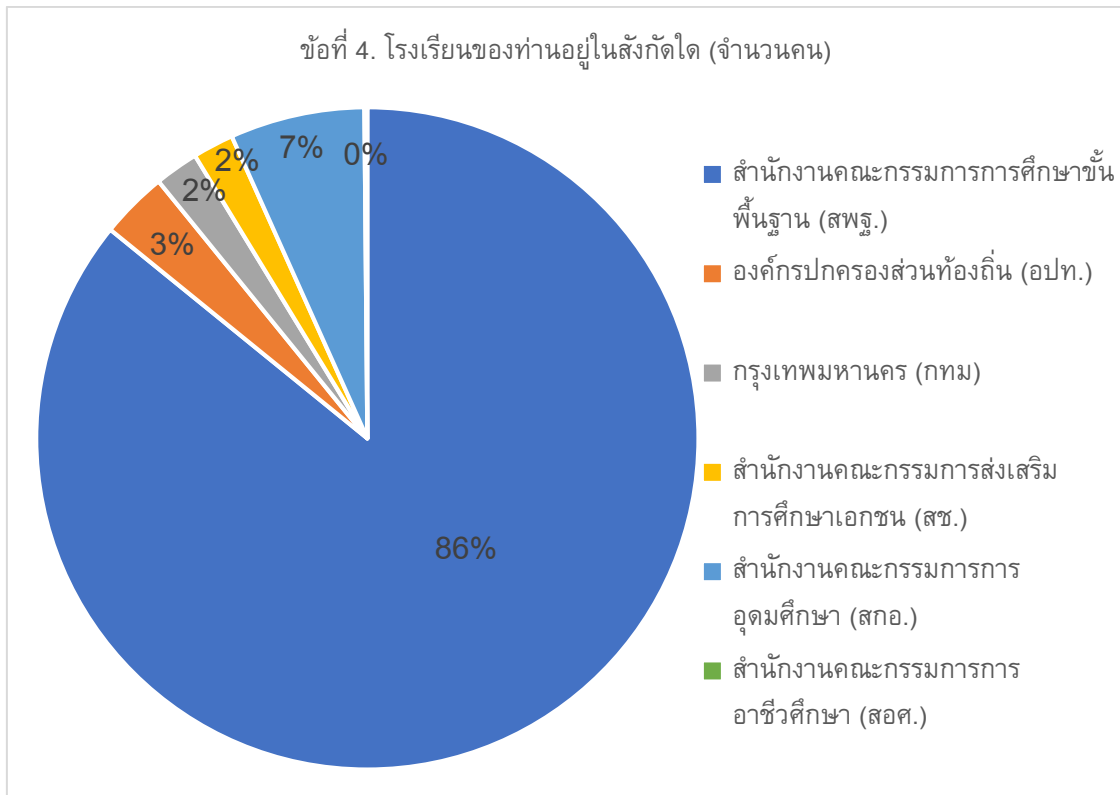
กลุ่มสาระการเรียนรู้	จำนวนคน	% ของผู้ตอบแบบสอบถาม
ภาษาไทย	99	14%
คณิตศาสตร์	153	22%
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	251	36%
สังคมวิทยา ศาสนา และ วัฒนธรรม	95	14%
สุขศึกษาและพลศึกษา	67	10%
ศิลปะ	52	7%
การงานอาชีพ	71	10%
ภาษาต่างประเทศ	133	19%
กิจกรรมปฐมวัย	8	1%

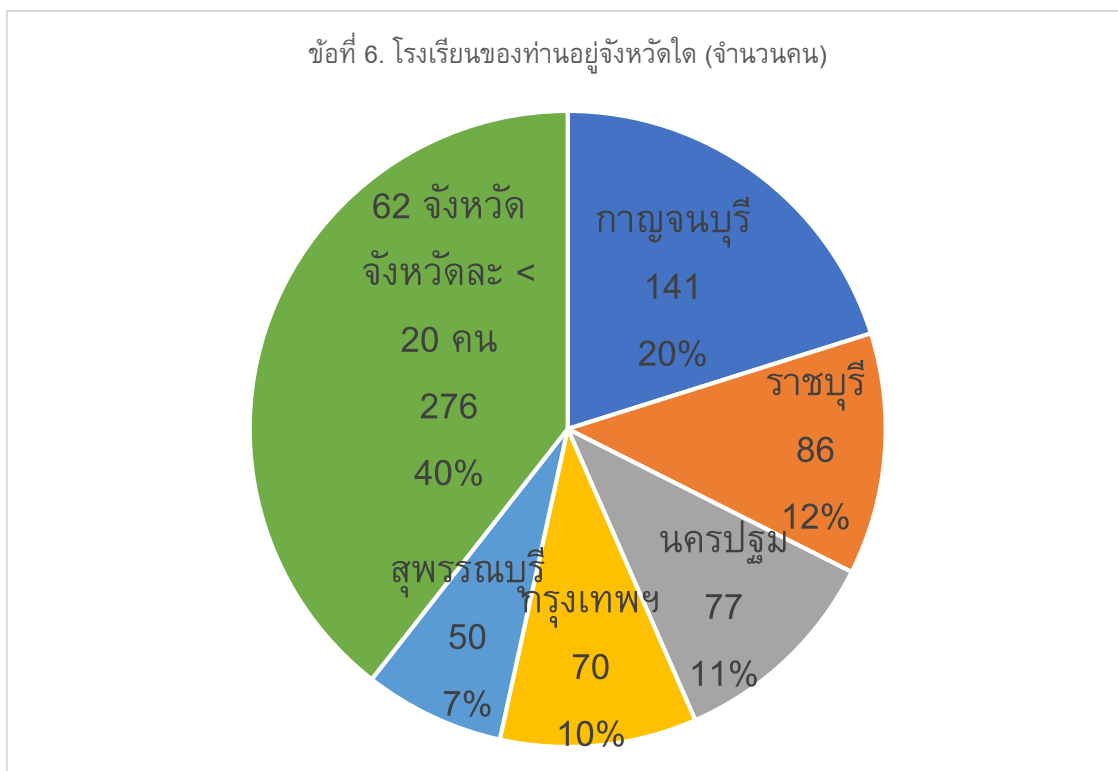
*ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเลือกตอบได้มากกว่าหนึ่งกลุ่มสาระการเรียนรู้

ข้อที่ 3. ระดับชั้นที่ท่านรับผิดชอบจัดการเรียนการสอน ภาคต้น ปีการศึกษา 2563

ระดับชั้น	จำนวนคน	% ของผู้ตอบแบบสอบถาม
ปฐมวัย	13	2%
ประถมศึกษาตอนต้น	138	20%
ประถมศึกษาตอนปลาย	143	20%
มัธยมศึกษาตอนต้น	324	46%
มัธยมศึกษาตอนปลาย	325	46%

*ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเลือกตอบได้มากกว่าหนึ่งระดับชั้น

2. ประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับการเรียนและการสอนออนไลน์

ข้อที่ 7. ท่านเคยเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ใดบ้าง

	จำนวนคน	% ของผู้ตอบแบบสอบถาม
ไม่เคย	65	9%
Youtube	583	83%
Facebook	474	68%
Google Search	389	56%
Wikipedia	232	33%
ThaiMOOC	177	25%
Chula MOOC	111	16%
Khan Academy	43	6%
Code.org	38	5%
Coursera	27	4%
edX	16	2%
Udemy	11	2%
ระบบอื่นๆที่มีคนใช้น้อยกว่า 1%	40	6%

*ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเลือกตอบได้มากกว่าหนึ่งระบบ

ข้อที่ 8. ท่านเคยจัดการเรียนการสอน หรือ ใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอนในระบบใดบ้าง

	จำนวนคน	% ของผู้ตอบ แบบสอบถาม
ไม่เคย	160	23%
Facebook	302	43%
Youtube	301	43%
Line	288	41%
Kahoot	253	36%
Google Classsroom	144	21%
Quizizz	95	14%
Google Docs	80	11%
Wikipedia	72	10%
Zipgrade	71	10%
Plickers	65	9%
Zoom	64	9%
Canva	47	7%
Classdojo	36	5%
Edmodo	36	5%
Moodle	34	5%
Prezi	34	5%
Microsoft Team	33	5%
Google Meet	30	4%
Piktochart	22	3%
Mentimeter	19	3%
Phet	19	3%
Seesaw	10	1%
ระบบอื่นๆ ที่มีคนใช้น้อยกว่า 1%	20	3%

*ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเลือกตอบได้มากกว่าหนึ่งระบบ

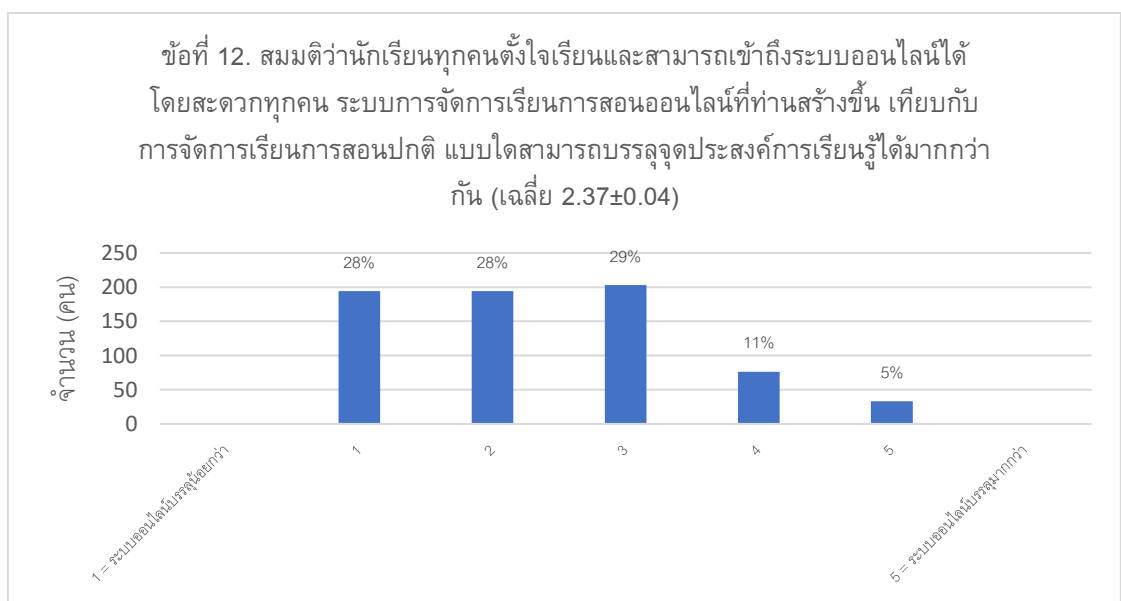
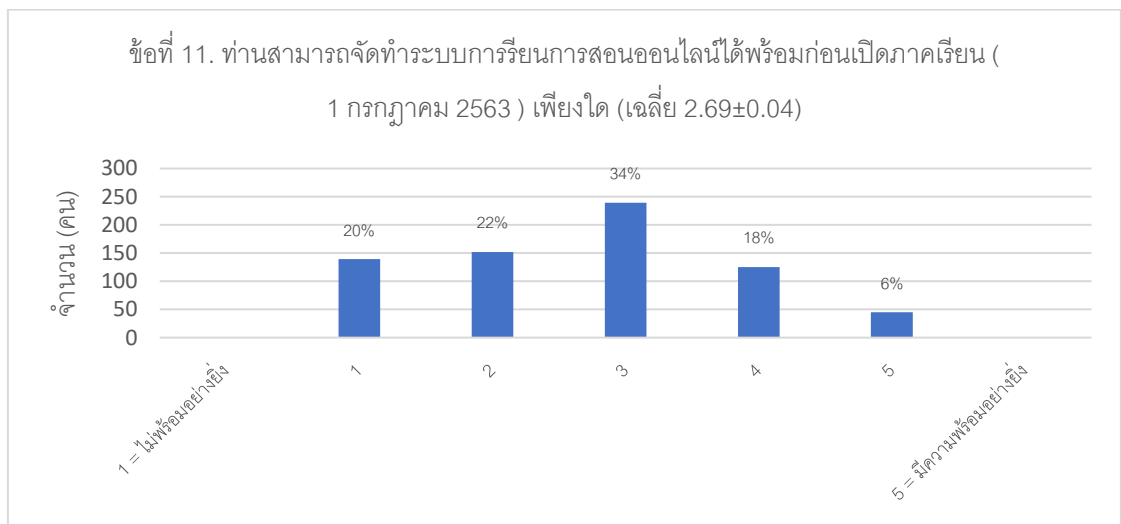
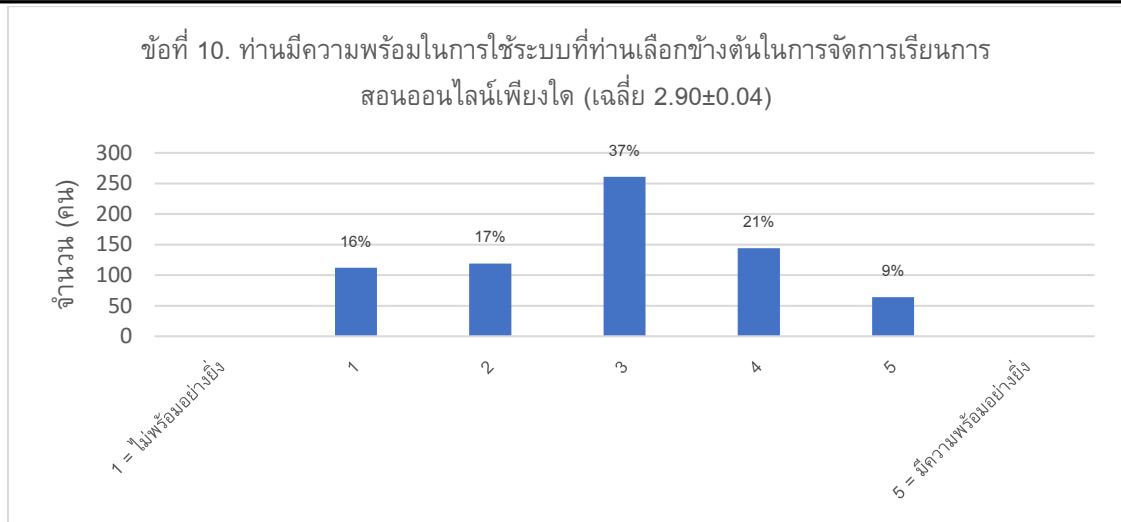

3. ความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์

ข้อที่ 9. ถ้าจำเป็นต้องจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ท่านจะเลือกจัดการเรียนการสอนในระบบใดบ้าง

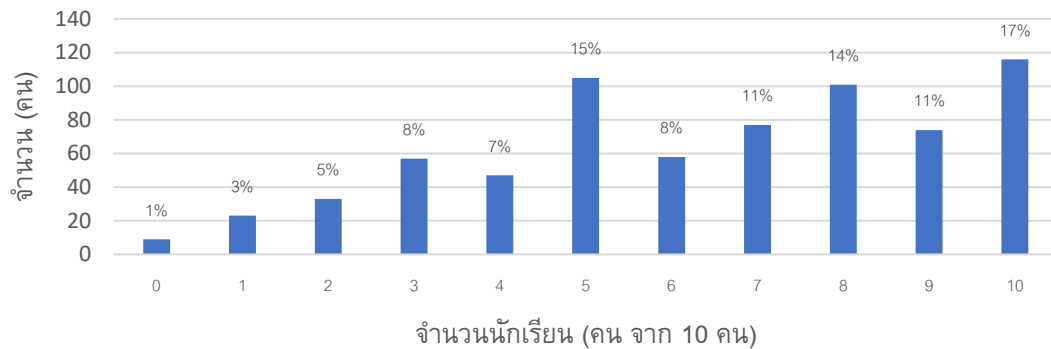
	จำนวนคน	% ของผู้ตอบแบบสอบถาม
ไม่สามารถจัดได้	80	11%
Facebook	368	53%
Line	349	50%
Google Classroom	267	38%
Youtube	220	31%
Zoom	206	29%
Kahoot	127	18%
Google Docs	72	10%
Microsoft Team	56	8%
Quizizz	55	8%
Google Meet	53	8%
Zipgrade	26	4%
Edmodo	24	3%
Plickers	23	3%
Moodle	20	3%
Canva	20	3%
Classdojo	19	3%
Wikipedia	19	3%
Prezi	13	2%
Piktochart	12	2%
Phet	10	1%
Mentimeter	8	1%
ระบบอื่นๆที่มีคนใช้น้อยกว่า 1%	13	2%

*ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเลือกตอบได้มากกว่าหนึ่งระบบ

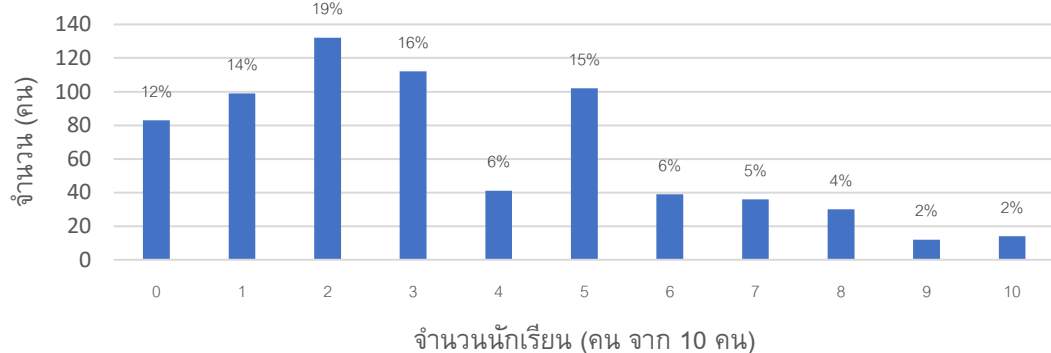

4. ความพร้อมเรียนออนไลน์ของนักเรียนในทัศนคติของครูผู้สอน

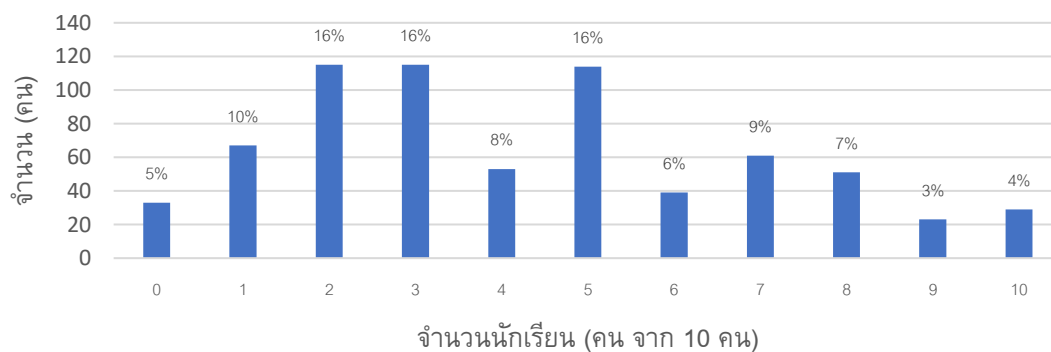
ข้อที่ 13. ถ้าสุ่มเลือกนักเรียนของท่านมา 10 คน ท่านคิดว่าใน 10 คนนั้น มีนักเรียนกี่คนที่มี smart phone (เฉลี่ย 6.42 ± 0.10 คน หรือ $64.2 \pm 1.0\%$)

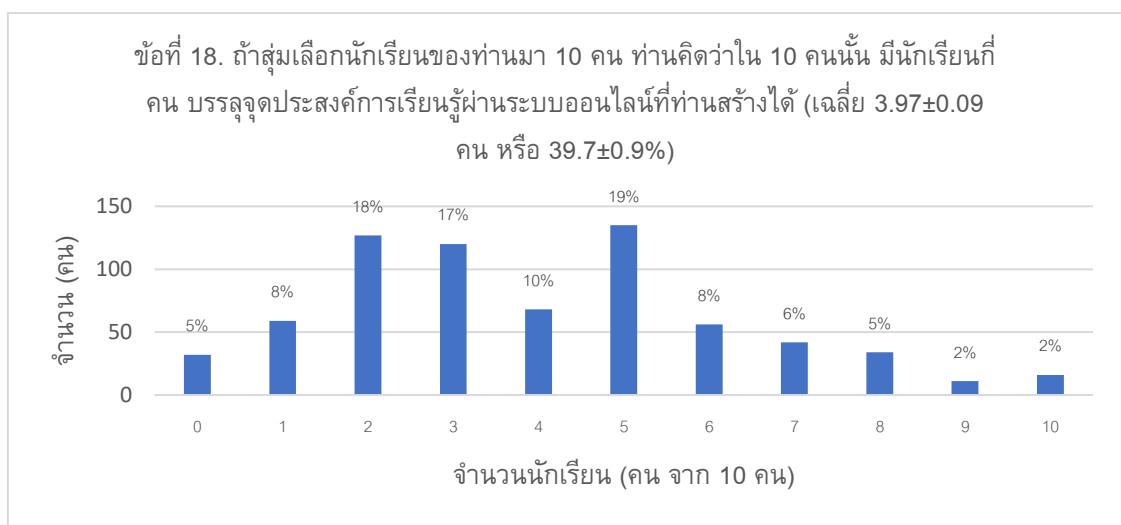
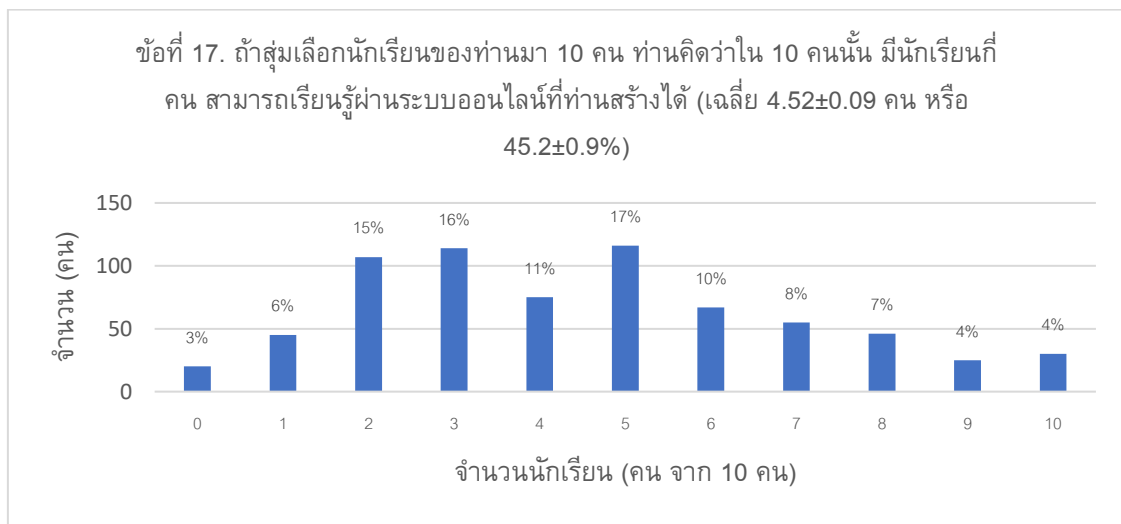
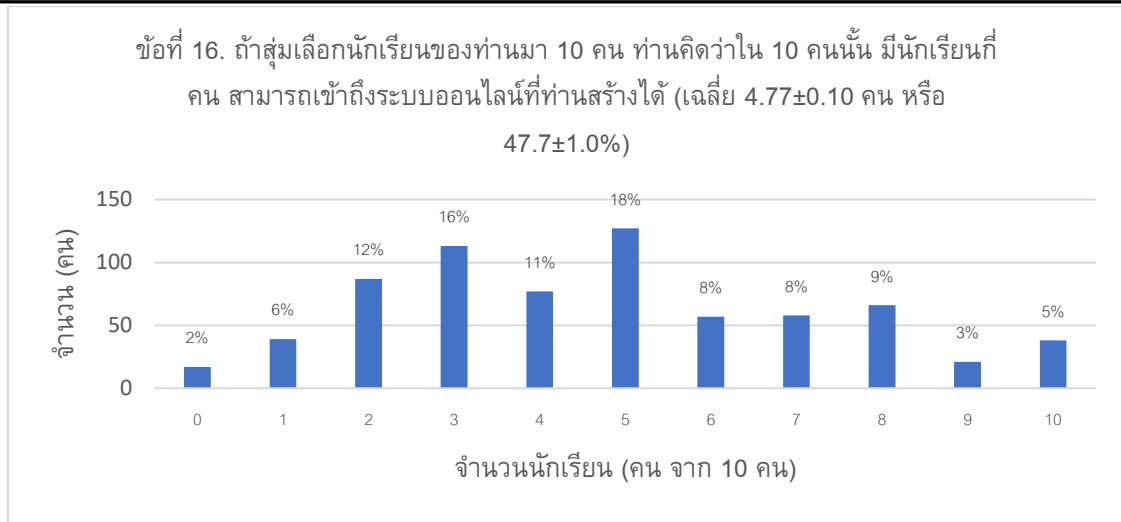

ข้อที่ 14. ถ้าสุ่มเลือกนักเรียนของท่านมา 10 คน ท่านคิดว่าใน 10 คนนั้น มีนักเรียนกี่คนที่มี คอมพิวเตอร์ส่วนตัว หรือ Tablet (เฉลี่ย 3.35 ± 0.10 คน หรือ $33.5 \pm 1.0\%$)

ข้อที่ 15. ถ้าสุ่มเลือกนักเรียนของท่านมา 10 คน ท่านคิดว่าใน 10 คนนั้น มีนักเรียนกี่คนที่มี อินเทอร์เน็ตใช้ที่บ้าน (เฉลี่ย 4.27 ± 0.10 คน หรือ $42.7 \pm 1.0\%$)

5. ความต้องการสิ่งสนับสนุนของครูจากโรงเรียน

1. การอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์
2. งบประมาณสำหรับจัดทำบทเรียนออนไลน์
3. ระยะเวลาเตรียมและสร้างระบบออนไลน์
4. บุคลากรสนับสนุนด้านเทคโนโลยี

6. ความต้องการสิ่งสนับสนุนจากรัฐบาล

1. การอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์
2. งบประมาณสำหรับจัดทำบทเรียนออนไลน์
3. อินเทอร์เน็ตบ้านความเร็วสูงสำหรับนักเรียนทุกคน
4. ระบบจัดการเรียนการสอนออนไลน์ เช่น Moodle, Google Calsroom

7. ความต้องการสิ่งสนับสนุนจากคณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

1. การอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์
2. แนวทางการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่เป็นไปได้สำหรับแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้และระดับชั้น
3. ผู้เชี่ยวชาญที่สามารถให้คำปรึกษาเรื่องเทคโนโลยี
4. สื่อการเรียนการสอนออนไลน์สำเร็จรูป วิดีโอ อนิเมชัน อินโฟกราฟิก คลังข้อสอบ

สรุปและอภิปรายผล (Conclusion and Discussion)

การสำรวจด้วยแบบสอบถามในการวิจัยนี้ผ่านระบบ Google Form และใช้การประชาสัมพันธ์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ Facebook และ Line เป็นหลัก ดังนั้นผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ถือว่าเป็นผู้มีความสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศโดยสะดวก ซึ่งอาจส่งผลต่อให้คำตอบที่ได้ในเรื่องความพร้อมต่อการจัดการเรียนรู้ออนไลน์มีความพร้อมมากกว่าครูโดยเฉลี่ยทั่วไป ดังนั้นการนำผลการสำรวจครั้งนี้มาใช้ จึงควรระลึกถึงความคลาดเคลื่อนนี้อยู่เสมอ

แม้ว่าผู้บริหารหลายคนเชื่อว่าระบบการศึกษาไทยพร้อมใช้การเรียนการสอนออนไลน์แล้ว (“เตรียมสำรวจความพร้อมกรณีจัดการเรียนการสอนออนไลน์ใน รร.สังกัด กทม.,” 2020; “สพฐ.ทำ 2 รูปแบบ จัดการเรียนการสอนออนไลน์,” 2020; “‘สุวิทย์’ ดันเรียนออนไลน์ นำร่องโรงเรียนสาธิตในสังกัด 96 แห่งทั่วประเทศ,” 2020; “อาชีพะเตรียมจัดการศึกษา 4 รูปแบบ รับผิดชอบ 63 ผ่านเอกสารตำรา-ทีวี-ออนไลน์-สอนสด,” 2020) แต่จากมุมมองของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าบางส่วนไม่พร้อมในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์และเชื่อว่าการเรียนการสอนออนไลน์จะมีประสิทธิภาพน้อยกว่าการสอนแบบปกติ โดยจากการสำรวจ (คำถามข้อ 10) พบว่า 33.3% ตอบว่าไม่พร้อมในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ (คำถามข้อ 11) พบว่า 41.8% ตอบว่าไม่

สามารถจัดจากระบบการเรียนการสอนออนไลน์ได้ทันเปิดภาคเรียน (1 กรกฎาคม พ.ศ. 2563) (คำถามข้อ 12) พบว่า 55.7% เชื่อว่าระบบการเรียนการสอนออนไลน์ที่สร้างขึ้นนี้จะบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้น้อยกว่าการสอนปกติ ดังนั้น หากรัฐบาลต้องการผลักดันนโยบายการสอนออนไลน์ รัฐบาลจึงจำเป็นต้องจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนออนไลน์ได้เองอย่างเร่งด่วน หรือ ต้องจัดทำหลักสูตรออนไลน์กลางแล้วให้ครูเป็นผู้ประสานงานช่วยเหลือให้นักเรียนเข้าถึงระบบการเรียนการสอนออนไลน์กลาง

ในส่วนมุมมองของครูต่อนักเรียนของตนสะท้อนให้เห็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่ไม่พร้อมต่อการเรียนการสอนออนไลน์ จากการสำรวจพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเชื่อว่า โดยเฉลี่ย นักเรียนยังขาดปัจจัยพื้นฐานในการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ ผู้ตอบแบบสอบถามเชื่อว่า มีนักเรียนเพียง 64% มี smart phone 34% มีคอมพิวเตอร์หรือแท็บเล็ต 43% มีอินเทอร์เน็ตที่บ้าน และเมื่อให้ประเมินศักยภาพของนักเรียน ผู้ตอบแบบสอบถามเชื่อว่า มีนักเรียนเพียง 48% ที่สามารถเข้าถึงระบบออนไลน์ได้ 45% เรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ได้ และ 40% สามารถบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ได้ จะเห็นได้ว่าปัญหาความขาดแคลนโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ จึงเป็นหน้าที่ของรัฐในการจัดหาและกระจายปัจจัยพื้นฐานเหล่านี้ให้ทั่วถึงแก่นักเรียนทุกคน ในส่วนความสามารถในการเรียนออนไลน์ของนักเรียนที่ผู้ตอบแบบสอบถามประเมินว่า นักเรียนสามารถเรียนผ่านระบบออนไลน์ได้เพียง 45% นั้น อาจจำเป็นต้องอาศัยครูคอยเป็นผู้ติดตาม ให้คำปรึกษา อบรมสั่งสอน เพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ภายใต้สถานการณ์ฉุกเฉินนี้

ในด้านความต้องการสิ่งสนับสนุนจากโรงเรียน และ รัฐบาลนั้น จากข้อมูลพบว่าสอดคล้องกับการประเมินความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ และ ความพร้อมในการเรียนออนไลน์ของนักเรียน จากมุมมองของครู โดยภาพรวมแล้ว ครูต้องการการสนับสนุนทั้งในด้านความรู้และทักษะการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ รวมถึงสิ่งสนับสนุน เช่น งบประมาณ และ บุคลากรทางเทคโนโลยี และครูประเมินว่า นักเรียนยังขาดความสามารถในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงที่บ้าน และ อุปกรณ์สื่อสาร เพื่อใช้ในการเข้าถึงระบบการเรียนการสอนออนไลน์

ข้อเสนอแนะ

จากการสำรวจพบว่าอุปสรรคสำคัญที่ผู้ตอบแบบสอบถามคำนึงถึงอย่างยิ่ง คือ เรื่องโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในประเทศไทยยังไม่ทั่วถึง ทั้งการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง และอุปกรณ์สื่อสาร เช่น smart phone หรือ tablet หรือ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน จึงเป็นข้อจำกัดต่อมาตรการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ที่ทำให้คนกลุ่มหนึ่งไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาออนไลน์ได้ ซึ่งส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำทางสังคมเพิ่มขึ้นได้ จึงเป็นหน้าที่ของรัฐบาล ในการจัดสรรโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีให้ทั่วถึงและเข้าถึงได้สำหรับทุกคน หากสถานการณ์ในประเทศไทยยังจำเป็นต้องปิดสถานศึกษาต่อเนื่องเป็นเวลานาน

นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามยังสะท้อนถึงความชัดเจน หรือ แนวทางการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ที่เป็นไปได้สำหรับแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งต่างมีจุดเด่นจุดด้อยและข้อจำกัดไม่เหมือนกัน ในสถานการณ์เร่งด่วนเช่นนี้ การปล่อยให้ครูแต่ละคน แต่ละโรงเรียน คอยแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และต้องรีบปรับตัว ใช้งานรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่โดยไม่มีการสนับสนุนอย่างเป็นทางการจากรัฐ จึงน่าเป็นกังวลอย่างยิ่ง

นอกจากนี้ หากมองสถานการณ์ทางสังคมปัจจุบันที่คนจำนวนมากต้องประสบปัญหาทางการเงิน ทั้บวมกับการถูกจำกัดบริเวณในที่พักอาศัย นักเรียนจำนวนไม่น้อยจึงอาจไม่อยู่ในสภาวะที่พร้อมต่อการเรียนเหมือนที่โรงเรียน การคาดหวังให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ครบถ้วนตามหลักสูตรปกติ จึงเป็นการเรียกร้องที่มากเกินไปสำหรับผู้เรียนในสภาวะเช่นนี้ ผู้ดูแลมาตรฐานการเรียนรู้ จำเป็นต้องผ่อนปรนความคาดหวังให้ผู้เรียนตั้งใจเรียนให้ครบถ้วนตามหลักสูตร แต่ควรคัดเลือกเฉพาะสิ่งที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตในอนาคต และ สิ่งที่สามารถจัดการเรียนรู้ได้ที่บ้านอย่างเหมาะสม

ดังนั้น หากรัฐบาลต้องการผลักดันนโยบายการสอนออนไลน์ รัฐบาลจึงจำเป็นต้องจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนออนไลน์ได้เองอย่างเร่งด่วน เนื่องจากรูปแบบและแนวทางการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ที่เหมาะสมของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้มีข้อจำกัดและเป้าหมายที่แตกต่างกัน โดยควรมีผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำและตัวอย่างแนวทางที่เป็นไปได้ หรือ ควรจัดตั้งกลุ่มสังคมแห่งการเรียนรู้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในแต่ละกลุ่มสาระไปพร้อมกันด้วย อีกแนวทางคือรัฐบาลต้องจัดทำหลักสูตรออนไลน์กลางแล้วให้ครูเป็นผู้ประสานงานช่วยเหลือให้นักเรียนเข้าถึงระบบการเรียนการสอนออนไลน์กลางนี้

สำหรับนักเรียนที่ไม่สามารถเข้าถึงการเรียนการสอนออนไลน์ได้ หรือ ไม่พร้อมด้วยสาเหตุใดก็ตาม รัฐจะเป็นต้องให้การดูแลนักเรียนกลุ่มนี้ไม่ให้เกิดการเรียนรู้ขาดช่วง โดยควรส่งเสริมและหาช่องทางการเรียนรู้ออนไลน์รูปแบบอื่นควบคู่ไปพร้อมกัน เช่น จัดทำรายการเรียนรู้ผ่านโทรทัศน์ดิจิทัล ส่งเสริมการฟังผ่านเครือข่ายวิทยุ ส่งเสริมการอ่านผ่านเครือข่ายหนังสือพิมพ์นิตยสารและสำนักพิมพ์ต่างๆ อุปกรณ์พัฒนาทักษะอาชีพ (Vocational Education) หรือ กิจกรรม DIY ต่างๆ หรือแม้กระทั่ง การส่งเสริมการดูแลสุขภาพร่างกายแข็งแรงและจิตใจที่ปกติของตนเอง เป็นต้น ในส่วนการจัดหาอุปกรณ์การสื่อสาร และ จัดหาอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงให้ในเวลาอันสั้น นอกจากนี้จะเสี่ยงต่อการจ่ายแพงและได้ของที่ไม่ตรงกับความต้องการจริง และอาจเป็นการสร้างปัญหาภายหลังได้

นอกจากนี้หน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแล ควบคุม กำกับ การทำงานของโรงเรียน ควรให้การผ่อนปรนตามสถานการณ์ อย่าคาดหวังให้ครูสอนออนไลน์เพื่อให้นักเรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ครบถ้วนตามหลักสูตร หรือ อย่าคาดหวังให้นักเรียนต้องเรียนและทำกิจกรรมได้ครบสมบูรณ์ทุกรายวิชา หรือ อย่าคาดหวังให้โรงเรียนทำเอกสารไว้ตรวจประเมินคุณภาพการศึกษา เหมือนว่าอยู่ในสถานการณ์ปกติ

เอกสารอ้างอิง

- Breslow, L., Pritchard, D., DeBoer, J., Stump, G., Ho, A., & Seaton, D. (2013). Studying Learning in the Worldwide Classroom Research into edX's First MOOC. *Research & Practice in Assessment*, 8(summer), 13–25. <https://doi.org/10.1007/BF01173772>
- Chen, B., Sivo, S., Seilhamer, R., Sugar, A. M. Y., & Mao, J. I. N. (2013). USER ACCEPTANCE OF MOBILE TECHNOLOGY : A CAMPUS-WIDE IMPLEMENTATION OF BLACKBOARD ' S MOBILE TM LEARN APPLICATION. *Journal of Educational Computing Research*, 49(3), 327–343.
- Gartner, A. (2020, April). How close are we to a Covid-19 Vaccine? *The Telegraph*. Retrieved from <https://www.telegraph.co.uk/global-health/science-and-disease/latest-vaccine-updates-everything-know-search-covid-19-vaccine/>
- Matthews, D., & Schrum, L. (2003). High-speed Internet use and academic gratifications in the college residence. *Internet and Higher Education*, 6(2), 125–144. [https://doi.org/10.1016/S1096-7516\(03\)00020-4](https://doi.org/10.1016/S1096-7516(03)00020-4)
- OECD. (2020). *A framework to guide an education response to the COVID - 19 Pandemic of 2020*. Retrieved from https://drive.google.com/file/d/1O1hZMx32LIVabpPhPg_dSO9hglsmhLi/view?fbclid=IwAR13qE5B2G5xvupngwSx2n5U-c-7CoH4f6zrVBfEV6EJtzCdveqhMCXdWWw
- กรมควบคุมโรคติดต่อ. (2020). COVID-19 (EOC-DDC Thailand). Retrieved from <https://ddcportal.ddc.moph.go.th/portal/apps/opsdashboard/index.html#/20f3466e075e45e5946aa87c96e8ad65>
- กระทรวงศึกษาธิการ สังกัดโรงเรียนรัฐ-เอกชน ทั่วประเทศ หนีโควิด-19. (2020). *ไทยรัฐออนไลน์*. Retrieved from <https://www.thairath.co.th/news/society/1797271>
- คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดีมหาวิทยาลัยมหิดล. (2020). 7 วิธีเว้นระยะห่างทางสังคม Social Distancing ต้านภัย COVID-19. Retrieved from <https://med.mahidol.ac.th/th/infographics/172>
- กรมเห็นชอบปรับเปิดภาคเรียนแรก ให้สถานศึกษาเลื่อนเปิดเทอม 1 ก.ค. (2020). *มติชน*. Retrieved from https://www.matichon.co.th/politics/news_2127445
- ด่วน! ชลบุรีออกประกาศเคอร์ฟิว สักปิดเมืองพญา โรงแรม-สถานประกอบการ. (2020). *ประชาชาติธุรกิจ*. Retrieved from <https://www.prachachat.net/local-economy/news-443080>
- เตรียมสำรวจความพร้อมกรณีจัดการเรียนการสอนออนไลน์ใน รร.สังกัด กทม. (2020). *RYT9*. Retrieved from <https://www.ryt9.com/s/prg/3112007>
- “แท็บเล็ต” เพื่อการศึกษาคืนชีพ จาก “รัฐบาลปู” ถึง “รัฐบาลบิ๊กตู่.” (2020). *ไทยโพสต์*. Retrieved from <https://www.thaipost.net/main/detail/62789>
- เน็ตฟรี10GB แหล่งทะเบียนแล้ว 1.8 ล้านเลขหมาย. (2020). *กรุงเทพธุรกิจ*. Retrieved from <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/875413>

สพฐ.ทำ 2 รูปแบบ จัดการเรียนการสอนออนไลน์. (2020). *ไทยโพสต์*. Retrieved from <https://www.thaipost.net/main/detail/62751>

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2018). *รายงานการศึกษาไทย พ.ศ. 2561*. Retrieved from https://pmnk.kkzone1.go.th/data/news3/24-02-2019-17-34-35_1344028011.pdf

“สุวิทย์” ดันเรียนออนไลน์ นำร่องโรงเรียนสาธิตในสังกัด 96 แห่งทั่วประเทศ. (2020). *ประชาชาติธุรกิจ*. Retrieved from <https://www.prachachat.net/education/news-451005>

อาชีวะเตรียมจัดการศึกษา 4 รูปแบบ รับผิดชอบ 63 ผ่านเอกสารตำรา-ทีวี-ออนไลน์-สอนสด. (2020). *ประชาชาติธุรกิจ*. Retrieved from <https://www.prachachat.net/education/news-450564>

ข้อกำหนดออกตามความในมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน 2548 (ฉบับที่ 2). (2563, 2 เมษายน) ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 137 ตอนพิเศษ 76 ง . หน้า 1. Retrieved from http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2563/E/076/T_0001.PDF

Translated Thai References

Department of Disease Control. (2020). COVID-19 (EOC-DDC Thailand). Retrieved from <https://ddcportal.ddc.moph.go.th/portal/apps/opsdashboard/index.html#/20f3466e075e45e5946aa87c96e8ad65>

Ministry of Education ordered all public and private schools in Thailand to close to avoid Covid-19. (2020). *Thairath Online*. Retrieved from <https://www.thairath.co.th/news/society/1797271>

Faculty of Medicine Ramathibodi Hospital Mahidol University. (2020). 7 methods for Social Distancing to avoid COVID-19. Retrieved from <https://med.mahidol.ac.th/th/infographics/172>

Cabinet approved schools to start the semester on July 1st. (2020). *Matichon*. Retrieved from https://www.matichon.co.th/politics/news_2127445

Urgent! Chonburi announced the curfew and closed Pattaya, hotels, and business. (2020). *Prachachat*. Retrieved from <https://www.prachachat.net/local-economy/news-443080>

Survey on learning management online readiness of Schools under Bangkok Department of Education. (2020). RYT9. Retrieved from <https://www.ryt9.com/s/prg/3112007>

Tablet for education revived, from Yingluck's to Prayuth's government. (2020). *Thaipost*. Retrieved from <https://www.thaipost.net/main/detail/62789>

10 GB free internet, 1.8 million people registered. (2020). *Bangkokbiznews*. Retrieved from <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/875413>

Office of the Basic Education Commission created 2 formats for online learning management. (2020). *Thaipost*. Retrieved from <https://www.thaipost.net/main/detail/62751>

- Office of the Education Council. (2018). *Education in Thailand 2018*. Retrieved from https://pmnk.kkzone1.go.th/data/news3/24-02-2019-17-34-35_1344028011.pdf
- Suvit pushed online learning, piloted with 96 demonstration schools in Thailand. (2020). *Prachachat*. Retrieved from <https://www.prachachat.net/education/news-451005>
- Vocational Education Commission prepared 4 formats for 2020 semester through books, television, online, and live teaching. (2020). *Prachachat*. Retrieved from <https://www.prachachat.net/education/news-450564>
- Regulations issued under article 9 of the Emergency Decree 2005 (No. 2). (2020, 2 April). *Royal Thai Government Gazette*. 137 76D 1. Retrieved from http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2563/E/076/T_0001.PDF